

Franckesche Stiftungen zu Halle

Pavli Manvtii Commentariivs In M. Tvllii Ciceronis Epistolas Ad Diversos

Accedvnt Eivsdem Scholia Et Hieronymi Ragazonii In Easdem Ciceronis
Epistolas Commentariivs

Manuzio, Paolo

Lipsiae, A.C. MDCCLXXIX

VD18 90852230

Epistolae XII.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

[urn:nbn:de:hbz:5:1-219543](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:5:1-219543)

EXPLANATIO.

Plurimum valuisse apud me] Quantum ex hac epistola licet conicere, laudatam in libro de clar. orat. c. 71. Marcelli eloquentiam paullo plus, quam veritas concederet, existimo. nam cum ei verborum elegantiam, et copiam, et splendorem vocis, dignitatem motus Cicero tribuisset; adiunxit, nullam oratoris in eo virtutem desiderari: atque etiam sibi similem esse, ostendit Bruti testimonio, quem loquentem inducit. *Plurimum*, lego cum omnibus antiquis libris. alii *plurimam*: et cum inscriptione coniungunt: ut sit, *salutem plurimam*. ad sententiam vtro modo legatur, nihil interest. ego veteres libros libenter sequor.

Vt vterer vestro consilio] Vt in patriam, suadentibus vobis, redeundum putarem.

Res quemadmodum sit acta] Cum a Caesare de reditu meo est

impetratum. Hoc ex epist. 4. c. gnosceitur.

Ab optimo fit animo] Face gratulationem, et Cicero dixit lib. 4. ad Attic. epist. 2.

Propinquorum] Quos Marce l non valde cupidos fuisse, indic illud epist. 8. *Si modo erunt tui*

Necessariorum] Distinguit ab amicis et propinquis necessarios, qui sunt arctiore quadam benevolentia deuincti.

Reliqua] Praeter vnum te, sine quo neque in aduersa neque in secunda fortuna mihi viuendum statuo.

Virorum et amicorum] Virorum virtute, amicorum benevolentia carere non possum.

In hoc] Quod in summa amicorum, propinquorum, necessariorum paucitate, vnum te mei cupidi mum cognoui.

EPISTOLAE XII.

ARGVMENTVM.

Marcellum a Magio interfectum, suaque erga mortuum officii significat.

EXPLANATIO.

Quoniam casus et natura in nobis ERN. in bonis dominatur] Cum non ignoretis, etiam bonis, non modo improbis, casu et natura vitam adimi. Hoc Sulpicius, Marcelli nece commotus, non sine quadam indignatione dixit. nam, re vera non in bonis tantum, sed in omnibus hominibus casus et natura dominatur. Locus postulat, ut *casus et natura* distinguantur: quod ita commode fiet, si mortis

genera, quando hic de Marcell agitur morte, persequamur. Mortis causas in duo genera diuid, aut enim intus oriuntur, aut extra: intus, vel natura, vel fato moriuntur, quibus in senectut animam e corpore quasi sua man natura molliter educit: quod accedit, cum vitalis calor paulatim estinguitur. Fato, qui morbo a quo, ante illam diem, quo p
T
ipsa

ipsam naturam peruenire licuisset, vitam amittunt. non enim Peripateticis libenter assentior, qui naturam et fatum idem esse crediderunt: quos Alexander secutus in libro de Fato, nihil inter naturam et fatum, praeter nomen, interesse, accurata disputatione probare conatur. idem sensit Macrobius lib. 1. in Somn. Scip. c. 13. idem Gellius lib. 13. c. 1. qui cum recitasset illud Demosthenis ex oratione περὶ τῆς τεφάνης. Ὁ μὲν τοῖς γονεῦσι νομιζῶν μόνον γεγενῆσθαι, τὸν τῆς εἰμαρμένης, καὶ τὸν αὐτόματον θάνατον περιμένει· ὁ δὲ καὶ τῇ πατρίδι, ὑπὲρ τῆς μὴ ταύτην ἐπιδεῖν δελεῦσθαι, ἀποδυνήσκειν ἐβλήσει· subiunxit: *Quod Cicero fatum atque naturam videtur dixisse, id multo ante Demosthenes τὴν πεπεωμένην, καὶ τὸν αὐτόματον θάνατον appellauit. αὐτόματος enim θάνατος, quasi naturalis et fatalis, nulla extrinsecus vi coactus, venit.* Haec Gellius: quam recte, nondum statuo. mihi enim neque Demosthenis verba, neque Ciceronis cogere videntur, fatum et naturam idem esse. quin, si modus loquendi, τὸν τῆς εἰμαρμένης, καὶ τὸν αὐτόματον θάνατον, attendatur; articuli repetitio, diuerfas potius esse res, quam vnā et eandem, significat: idque ipse Cicero, nisi fallor, ostendit, eum ait orat. 1. in Antonium c. 4. *Multa impendere videbantur praeter naturam, praeterque fatum.* Quod si quis in dubium reuocat: grauem testem citabo, principem Latinorum poetarum, Virgilium: qui cum de Didone, ipsa sibi mortem consciscente, versum illum protulit: (lib. 4. Aen. 696.)

Nam, quia nec fato, merita nec morte peribat:

fatum a natura manifeste disiungit. Cuius testimonio subscribere videtur Tacitus: apud quem lib. 2. Annal. c. 71. Germanicus, eripi sibi vitam veneno existimans, haec loquitur: *Si fato concederem, iustus mihi dolor etiam aduersus deos esset; quod me parentibus, liberis, patriae, intra iuuentam, praematurato exitu, raperent: nunc, scelere Pisonis et Plancinae interceptus, ultimas preces pectoribus vestris relinquo; referatis patri ac fratri, quibus acerbitatibus dilaceratus, quibus insidiis circumuentus, miserissimam vitam pessima morte finierim.* Fatum appellat eam mortem, quae praematurato quidem exitu, nulla tamen humana vi, contingit. praematurus autem exitus a natura certe non est, sed ante illum terminum, quem ipsa natura praescripsit, robustis longiorem, breuem imbecillis. nam, si quando robustus ante imbecillum decessit; non ad naturam refero, sed ad fatum, id est, ad eas causas, vnde oriuntur ii morbi, qui naturam vincunt, mortemque ante finem a natura praestitutum arcessunt. quod euenire sibi Germanicus negat. Nec vero Chrysippi sententiam probo, qui pertinere ad omnia fatum dicebat. quod si ita esset: fato omnes, quacumque aetate, quocumque mortis genere, perirent. sed hunc firmissimis argumentis refellit Alexander: quem sequor in hac quidem parte: in altera vero, quod fatum et naturam idem esse putat, cur ei non assentiar, illa superiora demonstrant. Restat mortis alterum genus, quod in duo subiecta genera diuisimus, vim et casum. Vis voluntatem habet, casus non habet. voluntas siue nostra sit,

sit, siue aliena, vim constituit: nostra, cum aliquis ferro, veneno, alia-
 ve re ipse sibi mortem consciscit: aliena, cum ab inimico, vel etiam a feris opprimitur: quarum etsi voluntas ferarum propria non sit; appetitus tamen ille speciem voluntatis habet. Casus voluntatem excludit. si quis enim, vel inopinata ruina, vel naufragio, vel ictu teli temere missi, a vita discedit, est illa quidem inimica naturae vis; sed quia voluntas abest, ad casum refero, non ad vim: si modo conceditur, ut haec subtilius examinentur. sin paullo communius, et, ut ita dicam, rudiore Minerva disputamus; utrumque, siue adsit, siue absit voluntas, ad casum referri potest: quem fortunam quoque nominemus: non quod ignoremus ea, quae scripsit Aristoteles Physic. lib. 2. cum casum et fortunam distingueret: sed ubi mortis genera discernuntur, concedatur alterum ab altero non differre. itaque cum necem Didonis ad fortunam retulisset Virgilius illo versu: (653.)

*Vixi, et, quem dederat eursum
 fortuna, peregi:*

subiunxit Seruius: *Humana vita tribus continetur, natura, fato, fortuna, id est, casu, qui ad omnia pertinet, quae extrinsecus sunt.* Quibus verbis primum illud ostendit, fortunam et casum idem esse: deinde, quidquid extrinsecus accidat, vel cum voluntate, vel sine voluntate, ad casum pertinere: quod Alexandro quoque placuit: qui fortunam et casum ita simul nominat, ut alterum ab altero non distinguat. Ex quibus efficitur, ut mortis tria tantum sint genera, na-

tura, fato, casu siue fortuna: si casum a voluntate disiungimus, quattuor, natura, fato, casu, vi. Reliquum est, ut ostendamus, quam sententiam probauerit Sulpicius, cum in bonis casum et naturam dominari dixit. Primum illud pono: dissentire illum a Chrysippo, qui ad fatum omnia retulit: dissentire etiam a Cicerone et Virgilio, qui tria mortis genera fecerunt. deinde illud subiungo: cum Peripateticis, naturam et fatum idem esse, placuerit; satisque constet, non omnes homines natura et fato, id est, ut idem utrumque esse Peripateticis hic largiamur, naturali morte non omnes interire; necesse videri, iisdem placuisse, alteram esse, praeter naturam et fatum, interitus humani causam. ea vero nihil aliud, quam casus, id est, externa vis, siue humana, cum voluntate, siue non humana, sine voluntate, videtur esse posse. Et Demosthenes, Cicero, Virgilius, Tacitus, aliquam causam mortis, praeter naturam, praeterque fatum, agnouere. Secutus igitur Peripateticos Sulpicius, (dederat enim operam philosophiae, ut epist. 3. et in Bruto c. 41.) duo tantum genera mortis fecit, casum, et naturam: siue dicas, fortunam et fatum: quoniam quidem nec differre fortunam a casu, auctoribus Virgilio, Seruio, Alexandro etiam, Peripateticorum interpretum principe, satis ostendimus: et inter naturam et fatum nihil interesse, praeter nomen, idem Alexander ex Aristotelis mente prodidit. itaque duobus nominibus causas mortis omnes, cum periisse Marcellum casu, non natura, significare vellet, Sulpicius comprehendit.

Vos certiores facere] Pendet ab eo, *visum est faciendum*: quam apte, alii iudicent. *visitatus enim erat, vos certiores ut facerem*: aut, *visum est vos certiores facere*. quod alii quoque viderunt.

Collegam] In consulatu.

Vt ab Athenis in Boeotiam irem, reliquamque iurisdictionem absoluerem] Prouincia Sulpicii, vocatur *Achaia* non modo epist. 4. huius libri, verum etiam lib. 13. epist. 26. 27. 28. sed mirari aliquis possit, cur lib. 6. epist. 6. Sulpicius praefesse Graeciae dicatur. Primum, quaestioni persoluendae gratia, illud pono: licet prouincia Sulpicii, in qua praeter Achaiam Peloponnesus tota cum adiacentibus insulis, praeterea Epirus Boeotiaque fuit, *Achaia* vocaretur, vere tamen ac proprie regionem illam *Achaia* dici solitam, quae tota extra Peloponnesum fuit, *bimaris* dicta, quod duo maria, Aegaeum et Ionium, nauigatione diuersa, fere coniungeret: de qua L. Mummius, eversa Corintho, triumphauit. Haec modo *Achaia*, modo *Graecia* et *Hellas* vocabatur. Plinius lib. 4. c. 4. *angusta*, inquit, *ceruice Peloponnesum contingit Hellas*. *Corinthiacus hinc, illinc Saronius appellatur sinus*. Et paullo post: *Sinum Corinthiacum LXXXV. millia passuum in longitudinem vsque ad Isthmum transmittunt*. c. 5. *Achaiae nomen prouinciae ab Isthmo incipit*. Idem c. 7. *Ab Isthmi angustiis Hellas incipit, nostris Graecia appellata, in ea prima Attica, antiquitus Aele vocata, attingit Isthmum parte sui, etc.* Quibus ex locis, etiam ex Ptolemaei testimonio, constat, regionem illam, quae tenui ceruice Peloponnesum contingit, *Helladem*

vocari, et eandem *Graeciam*; in ea vero esse, et ab Isthmo incipere, tum *Achaia*, quae et *Graecia* et *Hellas* dicta sit, quia commune regionis nomen assumpsit, tum etiam *Atticam*, quae ipsa quoque eodem, quo *Achaia*, iure commune vel *Graeciae* vel *Helladis* nomen usurpare potuit: cum praesertim *Thessalia* quoque et *Graecia* et *Hellas* dicta sit, generali vocabulo, vt Plinius c. 7. prodidit. Duplex igitur *Achaia*, vetus illa *bimaris*, et haec recentior Sulpicii prouincia, veterem complexa: quam Cicero cum *Graeciam* appellauit, respexit ad *Graeciam* vniuersam, a Sulpicio administratam: quae, post captam Corinthum, in prouinciae formam, simul cum ipsa *Achaia*, redacta est: vt in *Achaia* Pausanias docet. *Achaia* vero idem Cicero Sulpicii prouinciam vocat; quia reliquae eius prouinciae partes, a nobiliori nomen acceperunt; et quia, occasione deuictae *Achaiae*, totus ille terrarum tractus, vt diximus, in prouinciae formam est redactus. Sic et *Cilicia*, a Cicerone administrata, prouinciae nomen dedit: licet *Asiaticas* aliquot dioeceses complecteretur. Quattuor hic dubitationes, non inutiles fortasse, subiungam. Prima est, vtrum *Athenae* ad Sulpicii iurisdictionem pertinerint, an suis legibus, vt aliae quaedam vrbes, vsae sint. Partem prouinciae dixerit fuisse, qui morantem in ea vrbe Sulpicium animaduernerit: quod epistolae duae, prima et quarta lib. 6. declarant. Mihi tamen vrbs omnino libera videtur; non modo quia Plinius, Strabo, Dio, et alii satis id constanter asseuerant; verum etiam, quia tutum in ea Romanis ex-

sulibus

fulibus domicilium fuit. de Torquato plane constat ex lib. 6. epist. 1. 3. 4. de Memmio ex lib. 13. epist. 1. iam Dolabella, cum Ciceronem, exorto ciuili bello, hortatur lib. 9. epist. 9. vt Athenas se conferat, argumento, nisi fallor, esse potest, prouinciae partem Athenas non esse. Nec tamen prouinciae finibus excedebat Sulpicius, cum Athenas iret: sed ad liberam urbem, positam in prouincia, nec tamen prouinciae partem, vel animi causa proficiscebatur, tum vt verbis adspectu, tum etiam vt philosophorum sermonibus et consuetudine fruereetur; vel quia conuentum Athenis agere, commodum esset. Secundo loco, venit in mentem ambigere de Thespiis. nam Plinius c. 7. vbi Athenas, ibidem ait, opidum liberum Thespias fuisse. At Cicero lib. 13. epist. 22. commendat Sulpicio Manlium, qui negotiabatur Thespiis. quo videtur ostendere, intra prouinciae terminos fuisse. Sit ita, verumtamen hoc non obstat, quin sui iuris opidum, quodque Graeci vocant *ἀστυ*, fuerit: vt in eo Sulpicium, tamquam illius prouinciae proconsulem, auctoritate quidem valuisse concedamus, iuris autem dicendi et imperandi potestatem habuisse nullam putemus. Occurrit tertia, non exigui sane momenti, dubitatio. Sulpicii prouincia Graecia fuit: is tamen in Asiam se profectum esse epist. 5. significat. quod mirum videri potest: nisi si vel Sulpicium Caesar, cum omnia suo moderaretur arbitratu, soluit legibus, vt iret, quocumque publici commodi ratio postulare: vel eius imperio partem Asiae extra ordinem attribuit, item vt Ciliciensi

prouinciae tres *διαίσεις* Asiaticas a senatu attributas videmus. quamquam id quidem vix crediderim, imminutam esse hoc tempore Asiaticam iurisdictionem, quae ad P. Seruiliū, Caesaris collegam, pertinebat: vt ex lib. 13. epist. 67. constat. Postrema quaestio de Achaia. quae si, Caesare viuo, prouincia fuit: cur eam, interiectis fere centum annis, a Vespasiano in prouinciae formam vna cum Cilicia esse redactam, Suetonius in Vespasiano c. 8. ait? Achaiam in prouinciam retulit Mummius: vt ex Pausania et Strabone cognoscitur. libertatem ei Nero imperator dedit: vt scripsit Plinius lib. 4. c. 6. eandem in prouinciae formam Vespasianus redegit.

Supra Maleas] Veteres libri omnes, *Maías*, non *Maleas*. quod omnino mendosum est, nec tamen contemnendum. quid enim obest, notam esse omnibus ac testatam antiquitatem? cum saepe ex ipso mendo, mutatione aliqua litterarum, elici veritatem constet. *Maleam* autem Virgilius, Liuius, omnes denique nominant: *Maleas* vero vnus, quod sciam, Plinius iunior in epist. ad Traianum lib. 10. 26. Graecis verbis, *ὑπὲρ Μαλέας*, quod si legatur hic *supra Maleas*, interpretaremur, superato Malearum promontorio, Laconicae prouinciae, nauigantibus valde periculoso.

In Italiam versus] Antiquae: vt Coelius quoque lib. 8. epist. 15. *Ad Alpes versus*. et Hirtius de bell. Afric. c. 8. *Ad Cercinam insulam versus*. Et Liuius lib. 1. c. 18. *Ad meridiem versus*.

T 3

Postri-

Postridie eius diei] VIII. Kal. Iun. Sic *postridie eius absolutionis* dixit Coelius lib. 8. epist. 2. *postridie eius diei*, Caesar lib. 1. de bell. Gall. c. 23.

Hora decima noctis] Ne quis miretur, cum hic dies VIII. Kal. Iun. significetur, decimam noctis horam significari. nam, etsi mensis Maii extremi noctes non modo ad decem, sed nec ad nouem horas in Italia producuntur, tamen apud veteres in more fuit, ut aestiuæ noctes pariter et hibernæ, itemque dies semper in duodenas horas distribuerentur, hoc modo, ut aestiuarum noctium contractiores horæ essent, dierum vero longiores; hibernarum noctium longiores, dierum breuiores. ita fit, ut extremo mense Maio, cum longissimi dies, breuissimæ autem essent noctes, in duodenas tamen horas tam nox quam dies diuideretur, sed nox in breuiores, dies autem in longiores. qua ratione hora noctis decima, erit, ut hodie noctem diuidimus, hora noctis septima cum octauæ fortasse dimidio. Vide, quæ diximus lib. 7. epist. 30.

Cilone] Cognomen est non modo Magiorum, sed etiam Flaminiorum, ut veteres nummi declarant. *Cilones* dicti, ut ait Festus, ab eminentiore fronte; vel, ut Carisius, a capite oblongo et compresso.

Pugione] Breuior est quam gladius, auctore Nonio. Suetonius in Caligula c. 49. *In secretis eius reperi sunt duo libelli, diuerso titulo: alteri GLADIVS, alteri PVGIO index erat.*

Secundum aurem] Post aurem, exemplis abundamus.

Se ipsum interfecisse] Quod eum commissi facinoris poeniteret.

causam necis Cicero ignorat lib. 13. ad Attic. epist. 10. Valerius hanc ponit lib. 9. c. 11. quod, cum esset Marcello Magius vetere coniunctus amicitia, eique in Pompeiana militia comes fuisset, indignaretur aliquos sibi amicorum ab eo præferri.

Medicos cogere] In aliquot antiquis libris non est, *cogere*: ego, cum in quinque esse videam, approbante sententia, retinendum putavi.

Puer] Seruus. sic enim loquebantur, ut exempla declarant.

Acidini] Manliorum cognomen fuit *Acidinus*. constat ex lib. 2. de Orat. c. 64. ex Velleio lib. 2. c. 8. ex lapidibus Capitolinis, in quibus consul est L. *Manlius Acidinus* anno DLXXIV.

Cum codicillis] *Codicilli*, tabellæ ceratæ erant, in quibus stilo pungebatur, a *codice*, id est, arboris libro, nominati. *pugillaria* quoque dicebantur, a pungendo, quod stilus in iis pungendo scriberet. codicillorum vsum ante Troiana bella fuisse, Homerus ostendit il. 2. v. 169.

Γράψας ἐν πινυκι πικτῶ θυμοφθόρα πολλά.

quæ versu de codicillis locutum esse, ostendit Plinius his verbis lib. 13. c. 13. *Cur et Homerus Bellerophonti codicillos datos, non epistolas, prodidit?* et lib. 33. c. 1. Modo autem ipsi codicilli mittebantur, ut hæc ostendit epistola, et ad Lepidam lib. 6. epist. 18. *Statim quæsiui e Balbo per codicillos.* Et lib. 2. ad Q. Fr. epist. 11. *Epistolam hanc conuicio efflagitarunt codicilli tui.* Modo non mittebantur, sed

ex

ex iis litterae descriptae: vnde in lib. 9. epist. ult. *Cum ad te harum exemplum in codicillis exaravi.* Codicillorum vsum, post inventam etiam chartam, festinatio retinuit, cum in omnibus locis, vt in conuiuio, in itinere, in naui, in senatu, charta, atramentum, calamus non semper in promptu essent, moram autem res non ferret.

Deterrimo ERN. Taeterrimo] Taeter et clarus opponuntur.

Pepercerant] Caesar enim ei redditum in patriam concesserat.

Dominus eorum] Seruis enim capitale erat, qui dominum non defendissent, vt ex Vlpiani verbis, Silanianum senatus consultum interpretantibus, L. 1. D. de SC. Silan. cognoscitur. Confirmat hoc historia. nam Tacitus lib. 14. Annal. c. 42. *Praefectum urbis, inquit, Pedanium Secundum seruis ipsius interfecit, seu negata libertate, cui premium pepigerat, siue amore exoleti insensus, et dominum aemulum non tolerans* ceterum, cum vetere ex more familiam omnem, quae sub eodem tecto mansitauerat, ad supplicium agi oporteret, concursu plebis, quae tot innoxios protegebatur, vsque ad seditionem ventum est. Idem Tacitus paullo post c. 43. eam poenam in seruos vetere senatus consulto decretam, ostendit his verbis: *Consulari viro domi suae interfecto per insidias seruiles, quas nemo prohibuit, aut prodidit, quamuis nondum concesso senatus consulto, quod supplicium toti familiae minitabatur.*

Lecticariis] Leticarii fuere serui, vel qui lecticam gestabant: vnde *εστοφός* Anicianus lib. 2. ad Q. Fr. epist. 10. vel qui fabricaren-

tur, vt pro Amerino c. 46. *Mitto hasce artes vulgares, coquos, pistores, lecticarios.* Imperatorum tamen aetate, lecticarii non serui, sed liberti fuere: quod hic lapis Romae trans Tiberim, ad D. Caeciliae, declarat. DIS. M. TI. CLAUDIO. AVG. LIB. TIGRANO. EX. CORPORE. LECTICARIO. RVM. CAESARIS. VIX. ANNIS. LXXXV. M. LICINIUS. ATIMETVS. ET. SEXTIA. FELIX. BENEMERENTI. POSVERUNT. Hunc vt fabrum potius, quam qui lecticas ferret, fuisse putem, facit illud, EX CORPORE; quod videtur ad artifices pertinere. Vnde alibi:

CORPV. S. LENVCVLARIO-
RVM. AVXILIARIO. RVM.
OSTIENSIVM.

CORPV. CVSTODIARIO. RVM.
CORPV. DENDROPHORO-
RVM.

CORPV. TIGNVARIO. RVM.

Intra urbem] Quod Solonis lege vetitum Romani postea transtulerunt in duodecim tabulas. Cicero lib. 2. de Leg. c. 23. *Hominem mortuum in urbe ne sepelito, neve vrito.* Pausanias quoque sepulcra multa extra urbem posita, vrbis nullum commemorat.

In quo vellemus gymnasio] Cum tria essent, vt ait Suidas, Λυκειον, Κυνεαργες, Ἀκαδημια.

Gymnasio Academiae] In quo docuerat Plato. nomen accepit, Laertio teste, ab Academo heroe, vel, si Hesychio credimus, a lauacro prope posito. *Gymnasia* vero dicta, quod in iis luctarentur nudi: quam exercitationem *palaestram* vocarunt. multis enim annis inuenta esse gymnasia, ante quam philo-